

A galerija

- [Draugai](#)

- [Kas naujo Panevėžio galerijose?](#)

- [Pradinis](#)

-

- [Apie galeriją](#)

- [Parodos](#)

- [Renginiai](#)

- [Kaip mus rasti](#)

- [Svečių knyga](#)

Parodos

- [ArtVilnius'17](#)
- [Anatolijus Stiško - 80-metis](#)
- [Eugenijus Nalevaika](#)
- [Arturas Valiauga](#)
- [Audrius Gražys ir Mindaugas Juodis](#)
- [X: Kritinė riba](#)
- [Algimantas Aleksandravičius](#)
- [Saulius Saladūnas](#)
- [Aloyzas Smilginis](#)
- [Menamos Istorijos. \(Ne\)Riba](#)
- [Raimondas Gailiūnas](#)
- [Salomėja Jastrumskytė](#)
- [Menamos Istorijos. Transliacija](#)
- [Jurij Jakovenko](#)
- [Grundtvig projektas - paroda](#)
- [Grundtvig projektas - diskusija](#)
- [Bronius Gražys](#)
- [Vilmantas Marcinkevičius](#)
- [Vilmantas Dambrauskas](#)

- [Menamos istorijos. Emocija](#)
- [ArtVilnius'13](#)
- [Rimantas Dichavičius](#)
- [Raimondas Gailiūnas](#)
- [Paulius Juška](#)
- [Jaunojo tapytojo prizas 2012](#)
- [ArtVilnius'12](#)
- [Šarūnas Sauka](#)
- [Valentinas Pečininas](#)
- [Antanas Obcarskas](#)
- [Kunigunda Dineikaitė](#)
- [Miglė Kosinskaitė](#)
- [Virginijus Kašinskas](#)
- [Anatolijus Stiško](#)
- [Laimonas Šmergelis](#)
- [Andrius Miežis](#)
- [Danguolė Brogienė](#)
- [Artūras Šeštokas](#)
- [34 kreditai](#)
- [Stasys Mostauskis](#)
- [Arūnas Daujotas](#)
- [Evaldas Šemetulskis](#)
- [Modestas Malinauskas](#)

Parašykite mums

- [Apie autorių](#)
- [Eksponuoti darbai](#)
- [Menotyrininko anotacija](#)
- [Parodos akimirkos](#)

Menotyrininko anotacija

ENERGETIKA IR PARAMOKSLAS

Kurdamas videofilmą ar dvimačio pobūdžio kūrinių bei rašydamas apie meną dažnai pagalvoju koks kūrybos tikslas jei ji neteikia nei man – autoriui, nei vartotojui – jo turėtoji nuolatinio materialinio pelno. Priėmu išvados, kad tik žmogiškajai būtybei būdinga išgyventi estetinį pasigėrėjimą ar pasibjaurėjimą įvairiais realybės daiktais ir įvykiais. Keisčiausias estetiškas pasigėrėjimas įvyksta tuomet kai žmogus susiduria su meno kūriniu. Kartais stabili žmogiškoji būtis sudrebinama taip tarsi būtų išgyvenama psichologinė trauma. Gal tuomet atsiskleidžia kūrinių energija plaukianti per žmogaus pojūčius. Įvykus estetinei pagavai tikriausiai atsiveria kažkoks specifinis tik meno kūrinių įsileidžiantis pojūtis. Greimiškosios estetinės pagavos metu regimybė plyšta ir atveria būtį. Atrodo tuo metu tiek kūrinys, tiek jo vartotojas pradeda siekti vienas kito. Estetinė pagava tapati blyksniui ir lūžiui kurio metu į žmogiškąją kasdienybę įsiveržęs meno kūrinys tampa nepaaiškinamas, o prasmė perdedama nes nebegalima jos apibūdinti jokiais žmogiškosios garsinės kalbos žodžiais. Šioje situacijoje anot Algirdo Juliaus Greimo

labiausiai miršta kūrinio suvokėjas, tarsi praranda savo egzistenciją ir pradeda keliauti kūrinio prasmės labirintais .

Ar ne estetinės pagavos problematika slepiasi po Evaldo Šemetulskio kūrinių kolekcijos pavadinimu Energetika mene? Evaldas Šemetulskis žinomas kaip privačių galerijų steigimo Lietuvoje pradininkas. Nidoje ne vienerius metus organizuoja menininkų simpoziumus. Gal būt 2005 metų renginio pavadinimas Energetika mene padiktavo šios parodos pavadinimą.

Galima manyti, kad kūrinuose įforminti mistiniai regėjimai yra sąlygoti gyvenamosios menininko aplinkos? Tačiau čia tikrovė kūrybingai pažadinama, o ne kopijuojama. Ar iš tikro realybė reprezentuojama? Tapyboje egzistuojantis abstraktus potėpių žaismas nesutinkamas realioje organiškai susiklosčiusioje, bet ne žmogaus sukurtoje realybėje. Atrodo abstrakti tapyba ne reprezentuoja, ji veikia kaip pirmavaizdis. Taigi prieš akis regime menininko tikrovę neturinčią jokio atitiktens gyvenamojoje realybėje. Kūrėjo improvizacijos tarsi sąlygojamos tikrovės optinio dinamiškumo ir iškraipymo malonumo. Naujoji menininko realybė pulsuoja, nesusiformuoja kaip stabili aplinka, centro pozicijas užima nesusiformavusio, bet besiformuojančio išpūdis. Vadinasi periferija ateina į kūrinio centrą (Raudona linija, 70×120, drobė liejus, 2008). Personazai arba objektai kuriems iš prigimties priklauso judesys pirmenybę atiduoda pačiam judesiui bet ne savęs kaip stabilios formos reprezentavimui. Tokiu būdu objektas nebeleidžia savęs atpažinti kaip atėjusio iš realybės. Jis virstas nenutrūkstančio ir žiūrovą įtraukiančio proceso dalimi. Čia kūrinys virsta atviru judančiu ir poetišku. Umberto Eco atvirą kūrinį vadina tą kuriame paliekama laisvė mastyti, kūrinį sieti su įvairiais kontekstais, jį interpretuoti ir gal būt atverti tuos jo sandus kurių niekad nesitikėjome sutikti žvelgdami į kūrinį . Čia judesys pasireiškia kaip žiūrėjimo akto pasekmė. Kai objektas judėjime nebetenka savo realumo bruožų, jis virsta nenutrūkstančiu procesu bet ne objektu (Šokėja, 90×60, aliejus drobė, 2008). Nustojus žiūrėti į kūrinį spalvų ir dėmių žaismas kuria nesibaigiantį judėjimo išpūdį paties žiūrovo mintyse. Laikas kuris turėtų būti susietas su veikėjo atliekamais judesiais taip pat įgauna tąsumo ir begalybės išpūdį.

Sunku užčiuopti E. Šemetulskio kuriamus ženklus, jie visi nesibaigiantys tarsi užvaldyti begalinės kelionės prakeiksmo. Bet ar čia, nestabiliame judėjime, iš tikro galime aptikti tikrą vizualinio ženklo reikšmę. Greičiau pati reikšmė išbarstoma. Per abstraktybę tarsi pajaučiama realybė. Vėliau ji suvaldoma, o dar vėliau pats kūrėjas priverčiamas išsilaisvinti iš realistinės kūrinio formos. Taip kuriama sava kalba, kuri iš principo skiriasi nuo bet kokios garsinės žmogaus kalbos. Gyvūnų aplinkoje veikia instinktyvi kalba, kuri įgyjama savaimė ir organiška. Žmogus socializacijos metu įvaldo specifinius kalbos ženklus. Maža to jis net susikuria savosios kalbos modelius . Kai menininko pasiteirauju apie jo kūrybą ir laukiu argumentų kodėl kūrinys regime vienokius ar kitokius ženklus ne retai galiu išgirsti lakonišką atsakymą: taip jaučiau ir sukūriau. Tokia situacija rodo, kad per kūrinio specifinius ženklus tarsi sugrįžtama prie organiškios instinktyvios kalbos. Atrodo, tarp instinktyvios ir specialios kalbos beveik nebelieka tarpo. Tiesa į specifinę kalbą sugrįžtame kai impresionistinio spardymosi metu nors truputį atpažįstame realybę (Prieplauka, 80×65, aliejus drobė, 2008; Laukas, 100×80, drobė aliejus, 2008)

Kūrinio necentriškume atsiranda vaizdo keliaplaniškumas, spalviniai segmentai sudaro dėmių vibracijas tarsi naujus modernius ritualus. Dėl to paveiksluose pastebimas skverbimasis į mistikos zonas . Gal ši situacija leidžia energetikos analizavimą ir interpretavimą suvokti kaip paramokslą. Energetikos klausimas turi daug bendro su dailės terapijos problematika. Štai mano vienas pažįstamas psichologas tokią terapijos galimybę apskritai atmeta. Neapsigaukite! Juk be galo sunku apibrėžti psichoanalizę kaip mokslą tačiau jos rezultatai akivaizdūs. Psichoanalizė nukrypsta ir iki meno kūrinio bei kūrybos ir menininko asmens analizės. Paramokslo atmesti kaip neįtakingo ir nereikšmingo nedera, kaip ir nedera atmesti sunkiai suvokiamos tapybos. Gal būt kūrinio energetikos klausimas yra susietas su psichoanalitinės estetikos užduotimis? Gal būt E. Šemetulskis per meno kūrinio formą bando spręsti kūrinio energijos vizualizavimo klausimą? Tokių sudėtingų svarstymų metu šiuolaikinis menas nukrypsta iki neestetinių formų. Kartais net supriešinamos elementarios išraiškos taisyklės. Svarbą įgauna problemų

kvestionavimas ir interpretavimas, bet ne vizualizavimas. Negaliu sakyti, kad E. Šemetulskis neatsisako estetikos savo kūrinuose, priešingai energijai svarbus grožis.

Kosmoso tyrinėtojas Carl Sagan savo eseistinio pobūdžio knygoje Demonų apsėstas pasaulis teigia, kad žmogus į paramokslus kreipiasi netekęs vilties. Tuo tarpu menininkas mano manymu į parasritis linksta norėdamas visapusiškai suvokti pasaulį ir savo padėtį jame. Gal būt ir visas menas atrodo kaip paramokslas, bet jo svarba neabejotina. Pasiduokime estetiniai pagavai ir išsimaudykime energijos pliūpsniuose!

menotyriminkas Remigijus Venckus
Vilniaus dailės akademija, Šiaulių universitetas

[atgal į parodos puslapį](#)

© 2017 A galerija visos teisės sugomos.

